

J4 Pärsti – linna keskväljakult 35,0 km

Pärsti mõis

Suure-Jaani – Kildu – Vaalamäe – Vanamõisa – Pärsti – Kookla – Sürgavere – Epra – Suure-Jaani

		Mine linnast välja mööda J. Köleri tänavat.
2,4	2,4	Pööra paremale kruusateele Kildu poole.
5,3	7,7	Pööra vasakule, möödud Kildu koolist.
3,3	11,0	Pööra paremale peateele.
0,2	11,2	Pööra asfaltteele (esimene tee vasakule).
1,1	12,3	Kohas, kus tee pöörab järsult paremale, lõpeb asfalttee. Sõida edasi mööda kruusateed.
1,6	13,9	Pööra vasakule.
0,2	14,1	Pööra vasakule ja varsti peale maja (paremal) viib rohtu kasvanud teerada Vanamõisa mõisahoonel ja järve juurde. <i>Puude varjus olev Vanamõisa mõisahoone on eravaldukes ja pole kergesti nähtav. Järve ääres leiad sobiva koha peatuseks.</i>
		Pööra ümber ja mine tagasi tulnud teele.
0,3	14,4	Pööra vasakule. <i>Tee pöörab vasakule. Vasakule jääb 13. sajandi Risti kabeli asukoht. Endise kabeli kõrval on 13. sajandi muinaseestlaste võitleja Lembitu kuju. Risti kabeli juures toimusid 2. mai ööl paganlikud kombetalitused. Last soovivad naised tantsisid alasti ümber kabeli. Kabel jäeti maha 1777, kuigi mõnda aega jätkus tegevus. Arheoloogilistel kaevamistel on leitud münte, messingist valmistatud pandlaid ja värvilisi klaasitükke, viimased viitavad kabeli võimalikele vitraažakendele.</i>
1,5	15,9	Ristteel mine otse edasi. <i>Varsti näed vasakul silti Tammemäe hiis. Jäta jalgratas puude alla ja mine mööda teerada piknikukohani. Puude all väikese mäekünka jalamil on katusealune. Suure tõenäosusega asus siin varakeskaegne paganlike kombetalituste koht. Paganlus ja paganlikud traditsioonid keetsid Eestis kaua pärast ristiusu vastuvõtmist. Ka praegu viitavad eelkristlikele kommetele teatud puud, hiied, kivid ja allikad. Arvatakse, et siin toimus 21. septembril 1217 Madisepäeva lahing ja eestlaste pealik Lembitu sai saksa orduvägede poolt otsustavalt lüüa. Eeldatavalt mängis tollase lahingupaiga valikus olulist osa looduslik kõrgendik.</i>
2,6	18,5	Sõida ristteeni ja pööra vasakule. Asfalttee viib Pärsti külasse. <i>Paremal, lagendikul, on tuuleveski varemed. Maapinna kõrgus on 105 meetrit üle merepinna.</i>
0,5	19,0	Sõida kolmanda teeni ja pööra vasakule asfaltteele. <i>Muljetavaldav ja Eestis küllalt ebaharilik Šveitsi stiilis Pärsti mõis ehitati 1872, kuigi samas kohas eksisteeris mõis juba enne Liivi sõda (1558–1583). Mõisate võõrandamise (1918) järel töötas hoones kool. Praegu asuvad majas kohalik lasteaed ja raamatukogu. Pärsti järv lähedal on tore koht puhkamiseks ja ujumiseks. Kui liigud edasi, siis pane tähele ornamentaalset kivimustrit vanal mõisahoonel (paremal).</i>
0,4	19,4	Pööra vasakule. Varsti muutub asfalttee kruusateeks.
7,3	26,7	Kui oled jõudnud Sürgaverre, pööra vasakule kruusateele. Jõuad torniga maja juurde. <i>See on ilmavaatluspunkt, mis asub Sakala kõrgustiku põhjaosa kõrgeima koha lähedal – 129 meetrit üle merepinna.</i>
0,1	26,8	Mine paremale. Aia tänava lõpus torni vastas mine mööda majadest (vasakul).
0,3	27,1	Mine paremale ja pööra kohe vasakule Sürgavere kooli juurde.

		<p><i>Kui tahad minna kohalikku poodi, siis see on natuke maad edasi, paremal.</i></p> <p><i>Vasakul on palkidest aidahoone. Hoones asub väike eramuseum, mis kajastab kohalikku ajalugu. Sürgavere mõis pärineb 17. sajandist, kuid 1703 põletati maja venelaste poolt maha. Mõis kuulus von Wahli perekonnale ja on järgnevatel sajanditel mitmeid kordi ümber ehitatud. Nagu naabermõisas Pärstis, töötas ka Sürgavere mõisas kool. Hoonele lisati teine korrus 1939 ja maja renoveeriti 1997. Kooli juurest algab küla ajalugu tutvustav rada. Infotahvel on kooli peaukse juures.</i></p>
		Mine edasi, möödu koolihoonest.
0,2	27,3	Ristteel mine otse edasi.
0,2	27,5	<p>Pööra paremale.</p> <p><i>Paremal olev suur mahajäetud hoone oli algselt Sürgavere mõisa kunagine viinavabrik. Viin oli Sakalamaa mõisnike peamine sissetulekuallikas. Hiljem töötas hoones meierei, valmistati võid ja rokfori juustu.</i></p>
0,1	27,6	Pööra vasakule asfaltteele.
0,2	27,8	<p>Kui jõuad kohta, kus tee hargneb, hoia paremale kruusateele.</p> <p><i>Umbes kilomeetri pärast näed vasakul suurel kivirahnul tahvlit, mis märgib kunagise Sürgavere Paju kooli asukohta. Kool tegutses siin aastatel 1780–1919. Tollal asusid koolid sageli külakeskusest pisut eemal. Lapsed käisid koolis jalgsi ja arvati, et külast eemal asuv kool teenindab piirkonda paremini. Kui jõuad tee lõppu ja algab kattega tee, pööra tähelepanu oskuslikult ehitatud kaarjale kaunile kiviaiale paremal.</i></p>
4,5	32,3	Pööra paremale asfaltteele. Sõida edasi, kuni jõuad linna keskväljakule (35,0).